

Vuoden 2026 talousarvion täytäntöönpano-ohjeet

1. Talousarvio

Talousarvion käsittelyä, hyväksymistä, velvoittavuutta, sisältöä ja rakennetta sekä talousarvioperiaatteita koskevat säännökset ovat kuntalain 110 §:ssä, jossa säädetään myös vuotta pitemmän aikavälin toiminnan ja talouden suunnittelusta.

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kunnanvaltuusto hyväksyi vuoden 2026 talousarvion ja vuosien 2027–2028 taloussuunnitelman 10.11.2025 § 82.

Kuntalain mukaisesti kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio ja -suunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden valvonnan välineitä.

Talousarvion sitovuustaso on määritelty talousarviokirjan 3.5. luvussa.

2. Strategia ja tavoitteet

Kuntastrategian päivitys aloitettiin syksyllä 2025 ja uusi strategia hyväksytään kunnanvaltuustossa 26.1.2026. Vuoden 2026 talousarvio on laadittu ja hyväksytty marraskuussa 2025 vanhan strategian mukaisesti. Talousarvion toiminnallisia tavoitteet on vielä vuodelle 2026 laadittu vanhan strategian mukaisesti.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet tulosaluetasolla.

Lautakuntien ja kunnanhallituksen tulee käyttösuunnitelmassa määritellä ja hyväksyä hyväksytystä talousarviosta ja kuntastrategiasta johdetut yksityiskohtaisemmat mitattavissa olevat/konkreettiset tavoitteet tulosityksikkötasolla.

3. Organisaatiomuutokset

Vuoden 2026 talousarviossa ei ole muutoksia organisaatorakenteessa. Sosiaali- ja terveystoimen ja pelastustoimen kiinteistöjen yhtiöittäminen siirtyi

toteutettavaksi vuoden 2027.

4. Kunnan taloudellisesta tilanteesta

Kunnanvaltuusto hyväksyi 24.6.2024 § 30 talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2024-2026. Tasapainottamisohjelman lisäksi lautakuntien on vuoden alusta alkaen tiedostettava koko kunnan taloudellinen tilanne. Lautakuntien tulee kiinnittää erityistä huomiota menojen kasvun hillitsemiseen ja seurattava määrärahojen ja tuloarvioiden kehittymistä tässä ohjeessa annettavien ohjeiden mukaisesti. Tasapainottamistyötä varten hallintokuntien tulee aktiivisesti ja omaaloitteisesti esittää rakenteellisia ja kustannustehokkaita muutoksia palvelutuotantoon.

5. Käyttösuunnitelma

Määrärahat, tuloarviot ja toiminnalliset tavoitteet on talousarviossa sitovuustason mukaisesti.

Lautakuntien tulee vuoden ensimmäisessä kokouksessaan laatia ja hyväksyä tulosityksikkö 1 -tasolla talousarvion käyttösuunnitelmat. Sitä tarkemmat käyttösuunnitelmat hyväksyy tarvittaessa ao. johtava viranhaltija.

Käyttösuunnitelmaa vahvistettaessa tulee erityisesti huomioida se, että hyväksytyn talousarvion määrärahat on tarkoitettu koko vuoden toimintaa varten. Käyttösuunnitelmassa lautakunta kohdistaa määrärahat ja tuloarviot siten, että palvelut voidaan järjestää talousarviossa hyväksytyjen määrärahojen ja tavoitteiden mukaisesti. Mahdolliset toiminnalliset muutokset tarvittavine laskelmineen on päätettävä selkeästi samassa yhteydessä.

Lautakuntien tulee määritellä myös tulosityksiköille selkeät toiminnalliset tavoitteet. Toiminnallisten tavoitteiden toteutumista on seurattava samanaikaisesti määrärahojen seurannan yhteydessä.

Mahdollisista toiminnan muutoksista aiheutuva määrärahojen mahdollinen lisätarve tulee kattaa lautakunnan olemassa olevilla muilla määrärahoilla. Lisämäärärahoja ei pääsääntöisesti myönnetä kuin aivan välttämättömistä syistä.

Kunnanhallituksella on oikeus siirtää ratkaistavakseen toimielimen tekemä käyttösuunnitelmapäätös.

Käyttösuunnitelmasta ja sen mahdollisista myöhemmistä muutoksista tulee toimittaa pöytäkirjanote myös kirjanpitoon.

Käyttösuunnitelmaa koskevat kokousasiat vuodelle 2026 laaditaan Dynasty-asiahallintaan numeron 253/2025 kohdalle. Kokousasian otsikoinnissa käytetään lautakunnan nimeä, esim. Käyttösuunnitelma 2026/Sivistyslautakunta.

Lautakuntien tulee toimittaa käyttösuunnitelmat tiedoksi kunnanhallitukselle viimeistään pe 20.2.2026. Kunnanhallitus käsittelee käyttösuunnitelmat ma 2.3.2026.

6. Investoinnit

Investointiosassa valtuustoon nähden sitovia eriä ovat Talonrakennus (kohteittain > 200.000 €), Infrastrukturi, Irtainomaisuus ja Kiinteä omaisuus (nettona).

Tekninen lautakunta voi siirtää määrärahoja perustellusta syystä sitovuustason sisällä projektilta toiselle. Sitovuustasojen välisistä muutoksista päättää valtuusto. Tekninen toimiala tekee vuoden alussa investointien toteuttamisesta projekteittain aikataulun kuukausitasolla ja raportoi toteutumisesta talouskatsausten yhteydessä.

Investointien toteuttamisesta, niiden määrärahoista sekä valtionavustusten ja mahdollisten muiden rahoitusosuuksien hakemisesta vastaa tekninen lautakunta ja tekninen johtaja.

Kunnan kiinteistöjen korjaustarpeista ilmoitetaan tekniselle osastolle tekniselle johtajalle.

7. Tunnusluvut, mittarit ja suoritteet

Käyttösuunnitelmaa laadittaessa toimielimen on tarvittaessa tarkistettava toimintaansa kuvaavat suoritteet ja mittarit (nimikkeet ja yksikkökustannukset). Suoritteiden ja mittareiden on kuvattava ko. toimintaa ja niiden on oltava mitattavia. Tarkastuslautakunta on myös vuoden 2024 arviointikertomuksessaan kiinnittänyt huomiota tavoitteiden selkeyteen ja mitattavuuteen.

Käyttösuunnitelman laadinnan yhteydessä tulee esittää suoritteet ja mittarit myös siinä tapauksessa, ettei niitä aikaisemmin ole talousarvion yhteydessä esitetty.

Yksikkökustannukset lasketaan bruttomenoista. Jokaisen toiminnan osalta on esitettävä muitakin mittareita kuin ”euroa/asukas”. Asukaslukuna käytetään 7471 asukasta (sama kuin talousarvion tunnuslukujen laskennassa).

8. Talousarvion toteutumisen seuranta ja raportointi

Vuoden aikana tehdään kolme osavuosikatsausta 31.3., 30.6. ja 30.9. tilanteen mukaisesti. *Puolivuotiskatsaus* sisältää tuloslaskelman ja taseen. Lisäksi katsauksessa esitetään toiminnan ja talouden olennaiset tapahtumat, talousarvion toteutuminen sekä ennuste koko vuoden tuotoista ja kuluista. *Neljännesvuosikatsaus* sisältää tuloslaskelman ja taseen. Lisäksi katsauksessa esitetään puolivuosikatsausta suppeammin toiminnan ja talouden olennaiset tapahtumat, talousarvion toteutuminen sekä keskeiset tekijät, joiden ennakoidaan vaikuttavan tilikauden tuottojen ja kulujen määriin.

Lisäksi tehdään tilinpäätös sitä säätelevien lakien ja säännösten mukaisesti.

Edellä mainittujen raporttien lisäksi hallinnon toimiala raportoi kunnanhallitukselle kuukausittain talousarvion toteutumisesta koko kunnan tuloslaskelman tasolla. Tuloslaskelman toteuma tuodaan kunnanhallituksen käsittelyyn aikaisintaan seuraavan kuukauden puolivälissä olevaan kokoukseen. Tarkemmat selvitykset toteumasta tehdään vain em. raporteissa.

Raportoinnin lisäksi lautakuntien on seurattava talousarvion määrärahojen ja tuloarvioiden sekä toiminnallisten tavoitteiden toteutumista kuukausittain ja ryhdyttävä tarvittaessa toiminnan ja talouden sopeuttamistoimiin.

Kunnan on toimitettava taloustiedot myös Valtiokonttorin ylläpitämään taloustietovarantoon. Nämä tiedot toimitetaan kirjanpidosta.

9. Talousarviomuutokset

Talousarvioon mahdollisesti tehtävistä muutoksista päättää kunnanvaltuusto sitovuustason mukaisesti.

Talousarvion mahdolliset muutokset viedään kunnanvaltuuston käsittelyyn pääsääntöisesti talouskatsausten käsittelyn yhteydessä. Merkittävistä muutoksista esitetään perustelujen lisäksi myös muutoksen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin, mittareihin ja suoritteisiin.

10. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Kuntalain 115 §:n mukaan tilinpäätöksessä/toimintakertomuksessa on esitettävä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastajan on tarkastettava, onko kunnan ja kuntakonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti. EU:n tietosuoja-asetus asetti myös kunnille lisää velvoitteita tietosuojan toteuttamisessa.

Hallintokuntien on selvitettävä käyttösuunnitelmassa, miten sisäinen valvonta ja riskienhallinta ja tietosuoja osana edellä mainittuja toteutetaan. Sisäisellä valvonnalla ja riskienhallinnalla varmistetaan toiminnan lainmukaisuus, häiriöttömyys, tuloksellisuus ja tehokkuus sekä hyvän hallintotavan mukaiset menettelyt.

Hallintosäännön 10. luvussa on säännökset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan rooleista ja tehtävistä.

Kunnanhallitus on 7.11.2011 § 315 hyväksynyt sisäisen valvonnan ohjeet.

Kunnanhallitus on 21.11.2016 § 294 hyväksynyt ohjeen sopimusjohtamisen ja sopimushallinnan järjestämisestä.

Kunnanhallitus on 14.1.2019 § 14 hyväksynyt hankeohjeen. Hallintojohtaja on syksyllä 2023 täsmentänyt hankeohjetta käytännön toteuttamisen osalta.

11. Henkilöstöasiat

Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kunnanvaltuuston 24.6.2024 § 30 hyväksymässä talouden tasapainottamisohjelmassa on kirjattu henkilöstötoimenpiteinä talkoovapaiden pitäminen ja henkilöstösäästö määräaikaissuukausien, eläköitymisten ja muiden henkilöstövaihdosten yhteydessä. Lisäksi toimenpiteenä on kriittinen suhtautuminen täyttölupiin.

Virkojen ja toimien täyttäminen

Täyttölupahakemuksissa on perusteltava, miksei ko. tehtäviä voida hoitaa sisäisin järjestelyin, tehtäviä uudelleen järjestämällä ja toimintatapoja muuttamalla.

Kaikkien uusien ja olemassa olevien vakinaisten virkojen ja toimien täyttämiseen tulee hakea kunnanhallituksen lupa.

Yli kuukauden mittaisten määräaikaisten virkojen ja työsuhteiden täyttötarve ja täyttölupa käsitellään johtoryhmässä.

Kehityskeskustelut

Vuosittain käytävissä kehityskeskusteluissa esimiehet sopivat alaistensa kanssa talousarviovuoden tavoitteista henkilötasolla. Tavoitteiden tulee olla kunnanvaltuuston hyväksymien arvojen ja strategian mukaisia.

Kehityskeskustelut on käytävä alkuvuoden aikana.

12. Muuta huomioitavaa

Kunnan talouden ja omaisuuden hoidossa on noudatettava valtuuston hyväksymää talousarviota, sisäisen valvonnan ohjetta, laskutus- ja perintäohjetta, hankeohjetta, sopimusohjetta sekä hallintosäännön määräyksiä. Hankinnoissa ja työsuorituksissa tulee noudattaa hankintalainsäädäntöä ja kunnan hankintaohjeita.

Viranhaltijoille delegoidun päätösvallan osalta (mm. hankinnat, sopimukset ja henkilöstövalinnat) on aina tehtävä kirjallinen viranhaltijapäätös. Päätökseen on liitettävä asianmukainen muutoksenhakuohje. Viranhaltijapäätökset on annettava tiedoksi asianosaisille. Viranhaltijapäätökset on pidettävä yleisesti nähtävillä päätöstä seuraavan viikon ensimmäisenä arkipäivänä. Päätösten oikaisuvaatimus-/valitusaika ei ala kulua ennen kuin tiedoksianto ja nähtävilläolo on toteutettu lainmukaisesti. Kunnan verkkosivuilla julkaistavissa viranhaltijapäätöksissä on huomioitava tietosuoja säännökset.

Saatavien laskutus ja perintä on suoritettava tehokkaasti ja ajallaan. Laskutuksesta vastaavat toimialat ja perinnästä taloushallinto.

Yhteenveto vuoden 2026 toimintaan liittyvän arvioinnin ja raportoinnin aikataulusta on talousarviokirjassa (kohta 9.).

Talousarviokirja löytyy Dynastystä asianumerolla 253.

Talousarviokirja on myös kunnan verkkosivuilla.

Lisätietoja antavat tarvittaessa hallintojohtaja Jere Markkanen, puh. 040 190 6869 tai pääkirjanpitäjä Sanni Hynnä, puh. 044 435 6606.